

Економіка

УДК 656.7:656.2.003.1

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19665359>

Транспортна інфраструктура в умовах економічної нестабільності

Гречаник Богдан Васильович,

д. е. н., професор кафедри публічного управління, адміністрування і
національної безпеки,

Івано-Франківський національний технічний

університет нафти і газу, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-0591-1001>

Прийнято: 03.04.2026 | Опубліковано: 20.04.2026

***Анотація.** Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі транспортної інфраструктури як визначального чинника конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобальної нестабільності. Динамічний розвиток ринків, цифровізація управління, зростання глобальної економічної фрагментованості, підвищення рівня невизначеності обумовлюють необхідність системного аналізу проблем функціонування та розвитку транспортної інфраструктури. В сучасних умовах актуалізується проблематика дослідження особливостей функціонування транспортної інфраструктури, особливо в умовах невизначеності, глобальної макроекономічної турбулентності та системних ризиків. Методологічною основою дослідження слугували загальнонаукові методи пізнання економічних явищ і процесів, серед яких аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння та узагальнення.*

Встановлено, що транспортна інфраструктура України функціонує під впливом низки взаємопов'язаних ризиків макроекономічного, безпекового, інвестиційного, бюджетно-податкового та зовнішньоекономічного виміру. Обґрунтовано існування суттєвого зв'язку між низкою чинників інституційного характеру та стійким розвитком транспортної інфраструктури. Визначені напрями впливу держави на процеси відновлення транспортної інфраструктури. Доведено, що надійне функціонування транспортної інфраструктури суттєвим чином впливає на перспективи повоєнного відновлення, розширення національного експортного потенціалу та стабілізації ринку праці.

Ключові слова: транспортна інфраструктура, відновлення, інвестиційні проєкти, публічно-приватне партнерство, економічна нестабільність.

Transport Infrastructure in Times of Economic Instability

Bogdan Grechanyk,

Doctor of Science (Economics), Professor of the Department of Public
Management, Administration and National Security,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine

<http://orcid.org/0000-0002-0591-1001>

Abstract. *The relevance of this study stems from the growing role of transport infrastructure as a determining factor in the competitiveness of the national economy amid global instability. The dynamic development of markets, the digitalization of management, increasing global economic fragmentation, and rising levels of uncertainty necessitate a systematic analysis of the challenges facing the operation and development of transport infrastructure. In the current environment, the issue of studying the peculiarities of transport infrastructure operation has become*

particularly relevant, especially in the context of uncertainty, global macroeconomic turbulence, and systemic risks. The methodological basis of the study was general scientific methods for understanding economic phenomena and processes, including analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, and generalization.

It has been established that Ukraine's transport infrastructure operates under the influence of a number of interrelated risks of a macroeconomic, security, investment, fiscal, and foreign economic nature. A significant link between a number of institutional factors and the sustainable development of transport infrastructure has been substantiated. The directions of state influence on the processes of transport infrastructure restoration have been identified. It has been demonstrated that the reliable functioning of transport infrastructure significantly influences the prospects for post-war restoration, the expansion of national export potential, and the stabilization of the labor market.

As a result of the study, the research objective of identifying directions for developing a mechanism for the operation and development of transport infrastructure was achieved. The restoration of transport infrastructure will largely depend on the ability of public authorities to create a favorable environment for the implementation of investment projects, ensure institutional predictability, and promote the growth of transport mobility.

Keywords: *transportation infrastructure, reconstruction, investment projects, public-private partnerships, economic instability.*

Постановка проблеми. Становлення ефективної транспортної інфраструктури є важливим чинником соціально-економічного розвитку України та її інтеграції до міжнародного транспортно-логістичного простору. Водночас стан транспортної інфраструктури України відзначається суттєвим фізичним зношенням, незбалансованістю регіонального розвитку, недостатнім рівнем інвестиційної активності та цілою низкою інших дисбалансів. Вказані

обставини обумовлюють низький рівень ефективності транспортних перевезень, високі логістичні витрати та обмеження мобільності населення. Умови воєнного стану та значна невизначеність у механізмах повоєнного відновлення актуалізують потреби у поглибленні стратегічних підходів до розвитку транспортної інфраструктури.

Проблема також полягає у необхідності визначення пріоритетних напрямів модернізаційного відновлення транспортної інфраструктури, що відкрили б можливості не тільки для її технічного оновлення, але й сприяли економічному відродженню, підвищенню енергетичної ефективності та екологізації. Обґрунтування вказаних пріоритетів має спиратися на проведення комплексного аналізу проблем та врахування можливостей відновлення транспортної інфраструктури України у повоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам функціонування транспортної інфраструктури присвячена низка праць як українських, так й іноземних дослідників. Так, зокрема, О. Лук'янова розглядає сучасний стан транспортної інфраструктури та визначає основні пріоритети її розвитку на основі врахування геополітичного розташування України. Авторка робить висновок про необхідність комплексного підходу до здійснення інфраструктурної політики, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності України [1].

Розглядають проблематику використання транзитного потенціалу України Т. Репіч та М. Турчина [2]. Авторки досліджують вектори розвитку українського ринку транзитних послуг в умовах дії правового режиму воєнного стану. Ю. Орел, А. Прочан та О. Нестеренко аналізують комплекс чинників, які впливають на повоєнне відновлення економіки України. Автори вказують на необхідність урахування оцінок поточного стану та функціонування окремих галузей економіки, а також виявлення проблем, що стримуватимуть відновлення нашої країни [3].

Українські вчені А. Гречан та Д. Гавриков розкривають значення транспортної інфраструктури як важливого елемента розвитку економіки та підвищення національної конкурентоспроможності. Науковці пропонують стратегічні вектори модернізації транспортної інфраструктури, котрі ґрунтуються на засадах сталого розвитку, впровадженні екологічних нововведень та підвищенні енергетичної ефективності [4].

Аналізує економічну сутність регіональної транспортної інфраструктури А. Козлов. Дослідник обґрунтовує положення про те, що надійна транспортна інфраструктура є передумовою для розвитку інвестицій, національного підприємництва, активізації туристичних потоків і сприяє розв'язанню цілої низки найважливіших проблем соціально-економічного розвитку країни [5].

Окремий напрям досліджень пов'язаний з аналізом глобалізаційних чинників впливу на розвиток транспортної інфраструктури, оскільки у сучасному світі саме глобалізація та міжнародна інтеграція є важливими чинниками міжнародної торгівлі, сприяють інтеграційним процесам у світовому господарстві, забезпечуючи мобільність населення, переміщення товарів, капіталу та трансфер знань. А. Поліванцев аналізує напрями впливу саме глобалізації на посилення взаємозалежності національних економік з урахуванням ризиків та можливостей [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значне число наукових досліджень, присвячених аналізу проблем функціонування і розвитку транспортної інфраструктури, низка важливих аспектів залишається недостатньо розкритими як у теоретичному аспекті, так й у прикладному вимірі. Перш за все у науковій літературі відсутній комплексний підхід до обґрунтування напрямів розвитку та перспектив відновлення транспортної інфраструктури у повоєнний період та за умов економічної нестабільності.

Таким чином, існує наукова потреба та практична необхідність у розробленні цілісного механізму обґрунтування напрямів розвитку транспортної інфраструктури, який враховував би вплив чинників економічної нестабільності та глобальної турбулентності.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою статті є обґрунтування напрямів розвитку транспортної інфраструктури в умовах економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Унікальне географічне розташування України саме на перетині глобальних транспортних маршрутів та технологічні можливості транспортної інфраструктури покликані здійснювати сприятливий вплив на використання потужного національного транзитного потенціалу. Водночас рівень розвитку транспортної інфраструктури України ще до повномасштабного вторгнення перебував на доволі невисокому рівні. Натомість руйнування, спричинені повномасштабною агресією проти України, ще більшою мірою загострили вказані проблеми [1; 2].

В умовах глобалізації та посилення вимог щодо охорони довкілля транспортна інфраструктура неодмінно адаптується до трендів сталого розвитку, що передбачає такі основні складові, як економічна ефективність, екологічна безпека та соціальна рівність. Крім того, розвиток транспортної інфраструктури дозволяє знизити соціальне розшарування, забезпечуючи рівний доступ до цілої низки важливих послуг. Транспортна інфраструктура національної економіки здійснює значний вплив на довкілля, оскільки вона є одним з основних джерел викидів парникових газів і забруднення повітря. Тому важливо розвивати інфраструктуру, яка забезпечує зниження негативного впливу транспорту на екологію, зокрема, через впровадження енергоефективних і екологічно чистих технологій, таких як електричний транспорт, розвиток альтернативних видів пального та використання

відновлювальних джерел енергії. Розвиток транспортної інфраструктури має також здійснюватися і на надійному інноваційному підґрунті [3; 4; 5].

Розвиток транспортної інфраструктури сприяє економічному зростанню на основі зменшення витрат на транспортування товарів, скорочення часу доставки та збільшення обсягів торгівлі. Актуальним аспектом є інвестиції у модернізацію транспортних систем і мереж, що дозволяє зберегти національну конкурентоспроможність на належному рівні, покращити доступність віддалених регіонів країни та стимулювати економічний розвиток. Транспортна інфраструктура здійснює значний вплив на соціальний поступ країни, оскільки забезпечує доступність послуг для різних категорій населення, створює робочі місця та забезпечує трудову мобільність. Створення сучасної, доступної та безпечної транспортної інфраструктури сприяє інтеграції віддалених територій у загальний економічний простір країни [6; 7].

Важливо також, що системи мультимодальних перевезень, які поєднують різні види транспорту, серед яких автомобільний, залізничний, морський та повітряний, відкривають можливості досягнення вищого рівня гнучкості у транспортуванні вантажів та зниженні загальних логістичних витрати [8; 9]. Йдеться, зокрема, про те, що інноваційні технології базуються на використанні розумних транспортних рішень, автоматизації управління потоками транспорту, а також на розвитку та застосуванні автономних автомобілів та електротранспорту. Впровадження сучасних технологій дає змогу суттєвим чином знизити витрати на обслуговування, підвищити ефективність перевезень і покращити безпеку руху. Також важливим вектором є застосування публічно-приватного партнерства та цифровізація транспортної інфраструктури на основі інтеграції різних видів транспорту [10].

Транспортна інфраструктура є комплексною та багатогранною системою, котра включає об'єкти, що мають безпосередній вплив на соціально-економічний розвиток [2; 11]. Для повнішого розкриття значення і ролі

транспортної інфраструктури у системі економічних відносин доцільно систематизувати чинники, які визначають її функціонування (табл. 1).

Таблиця 1

Систематизація чинників функціонування транспортної інфраструктури

Чинники	Зміст
Кліматично-географічні умови	Країни з виходом до морських транспортних коридорів мають розвиненішу портову інфраструктуру, а ті з них, що розташовані у важкодоступних районах планети, більшою мірою розвивають будівництво доріг і залізниць. Крім того, кліматичні умови обмежують використання певних типів інфраструктури
Рівень технологічного розвитку	Використання високотехнологічних транспортних засобів та інтелектуальних транспортних систем дає змогу суттєвим чином підвищити як ефективність, так і безпеку транспортних перевезень
Еколого-економічні чинники	Зростання рівня навантаження на транспортну інфраструктуру та загострення глобальних екологічних проблем потребують вдосконалення транспортної інфраструктури, а тому актуалізуються екологічні рішення, котрі визначають напрями оптимізації дорожнього руху
Політичні аспекти	Вдосконалення транспортної інфраструктури пов'язане з політикою урядів, інвестиціями у великих інфраструктурних проєктах, охорони довкілля та розвитку міжнародних економічних зв'язків
Соціальні чинники	Транспортна інфраструктура здійснює вагомий вплив на соціально-економічний розвиток, сприяючи зростанню рівня доступності віддалених регіонів, мобільності населення та розвитку економіки на основі вдосконалення логістичних рішень

Джерело: побудовано автором за даними: [5, С. 362]

Варто вказати також і на те, що при здійсненні економічної політики держави доцільно враховувати можливості ефективної транспортної інфраструктури щодо створення умов для розвитку підприємництва, залучення прямих іноземних інвестицій, а також розвитку експортного потенціалу. Необхідно брати до уваги той факт, що ефективна транспортна інфраструктура сприяє зменшенню соціально-економічних і територіальних диспропорцій,

забезпечує доступність послуг, знижує витрати й відкриває нові можливості для активізації процесів мобільності робочої сили [12; 13; 14].

Рисунок 1. Структурно-функціональна модель розвитку транспортної інфраструктури

Джерело: побудовано автором

Під час повоєнного відновлення економіки України необхідно застосовувати такі механізми, які дозволять врахувати досягнення цілей сталого розвитку. Враховуючи потребу у значній фінансовій підтримці для такого відновлення, доцільно запропонувати низку рекомендацій для ефективного використання міжнародних ресурсів, зокрема:

- розроблення інвестиційних проєктів, які мають значний економічний та соціальний ефект;
- залучення прямих іноземних інвестицій;
- проєктування планів ефективного використання міжнародної допомоги;
- використання публічно-приватного партнерства;
- забезпечення відкритої комунікації з міжнародними партнерами [14; 15].

Окремо слід звернути увагу на публічно-приватне партнерство, використання якого спроможне забезпечити використання можливостей органів публічної влади та потенціалу суб'єктів приватного підприємництва як для відновлення транспортної інфраструктури, так і для забезпечення її надійного та безперебійного функціонування. У цьому зв'язку доцільним є застосування структурно-функціональної моделі розвитку транспортної інфраструктури (рис. 1). Варто звернути увагу на те, що вказана модель спроможна не лише забезпечити виконання транспортною інфраструктурою покладених на неї важливих функцій, але й сприяти позитивній динаміці соціально-економічного розвитку країни.

Висновки. Проведений аналіз розвитку транспортної інфраструктури дає змогу дійти висновку про те, що вона має визначальний вплив на стан та динаміку національної економіки. У результаті проведеного дослідження було розв'язано наукове завдання щодо визначення напрямів формування механізму функціонування транспортної інфраструктури. Відновлення транспортної інфраструктури значною мірою визначатиметься спроможністю органів публічної влади сформувати сприятливе середовище реалізації інвестиційних проєктів, забезпечити інституційну передбачуваність та сприяти зростанню транспортної мобільності.

В умовах воєнного стану та загальної економічної нестабільності слід сформувати національну візію відновлення транспортної інфраструктури, що передбачатиме вимоги до безпеки, ефективності та сталого розвитку. Розвиток

транспортної інфраструктури дає змогу посилити ринкові позиції підприємств та сприяти європейській інтеграції України. Саме тому запропоноване бачення векторів розвитку транспортної інфраструктури формує методологічне підґрунтя для визначення напрямів її відновлення у повоєнний період. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на обґрунтування стратегічних напрямів функціонування транспортної інфраструктури в умовах повоєнного відновлення національної економіки.

Список використаних джерел

1. Лук'янова О. Пріоритети розвитку транспортної інфраструктури України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2025. № 90. С. 165–171. <https://doi.org/10.18664/btie.90.337307>
2. Репіч Т., Турчина М. Проблеми та перспективи України як транзитної держави у післявоєнний час. *Ефективна економіка*. 2023. № 9. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9>
3. Орел Ю., Прочан А., Нестеренко О. Перспективи післявоєнного відновлення економіки України: реалії сьогодення. *Академічні візії*. 2024. Вип. 31. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11096562>
4. Гречан А., Гавриков Д. Роль транспортного комплексу у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 4. С. 138–144. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-19>
5. Козлов А. С. Економічна сутність регіональної транспортної інфраструктури. *Бізнес Інформ*. 2025. № 1. С. 360–366. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-360-366>
6. Поліванцев А. Роль транспортної інфраструктури у міжнародній інтеграції в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2025. № 1. С. 352–359. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-352-359>

7. Крихтіна Ю. О. Державна політика розвитку транспортної галузі України: теорія, методологія, практика : монографія. Харків : Діса плюс, 2022. 336 с.

8. Комчатних О., Петровська С., Редько Н. Транспортна інфраструктура як чинник активізації регіонального потенціалу: від класичних теорій до сучасних викликів. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4. С. 483–490. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-65>

9. Osetskyi V., Umantsiv Y., Klymenko V., Lozova G., Yeshchenko E. Digitization of Macro-Logistics Systems in Ukraine. *Advances in Politics and Economics*. 2024. № 1. P. 9–23. <https://doi.org/10.22158/ape.v7n1p9>

10. Zatonatskiy D., Lieonov S. Progressive Practices of Implementing Public-Private Partnership Projects in Critical Infrastructure. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2024. № 1. P. 59–72. <https://doi.org/10.55643/ser.1.51.2024.554>

11. Інфраструктурні проекти розвитку територій: стратегічні пріоритети та інноваційні рішення: колективна монографія / за ред. В. Омеляненка, О. Омеляненко. Київ: Ін-т екон. пром. 2025. 230 с.

12. Кизим М., Губарева І., Трушкіна Н. Практичний інструментарій імплементації механізмів повоєнного відновлення і розвитку критичної інфраструктури територіальних громад у східних регіонах України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. № 3. С. 88–99. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2026.3.88>

13. Іляш О., Шевчук О., Рощина Н., Лазаренко І., Коліщенко Р. Прогнозування зміни ресурсного потенціалу соціально-економічного відновлення України. *Проблеми економіки*. 2025. № 2. С. 50–59. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-2-50-59>

14. Lawal C., Friday S., Ayodeji D., Sobowale A. Advances in public-private partnerships for strengthening national financial governance and crisis response

systems. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*. 2024. № 6. P. 1700–1719. <https://doi.org/10.62225/2583049X.2024.4.6.4101>

15. Tverezovska O. Subačienė R. Infrastructure Projects as a Sustainable Tool for Ukraine's Recovery and Development: A Bibliometric *Perspective*. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 2024. 30. 1-11. 10.15388/batp.2024.14.